

RAPORT privind punerea în aplicare a măsurilor provizorii de echilibrare

I. INTRODUCERE

Operatorul sistemului de transport al gazelor naturale „Vestmoldtransgaz” S.R.L., constată necesitatea aplicării măsurilor provizorii de echilibrare reglementate în Titlul VI, Capitolul X din Codul rețelelor de gaze naturale, aprobat prin Hotărârea ANRE nr. 420/2019 (în continuare Codul rețelelor).

„Vestmoldtransgaz” S.R.L., în conformitate cu cadrul normativ în vigoare, desfășoară activități menite să asigure implementarea mecanismelor optime pentru asigurarea echilibrării rețelelor de gaze naturale din zona de echilibrare a Republicii Moldova, necesare a fi aplicate în raport cu participanții la piața gazelor naturale.

În această ordine de idei, conducându-ne de prevederile Titlului VI din Codul rețelelor și Regulile pieței gazelor naturale, aprobate prin Hotărârea ANRE nr. 534/2019 (în continuare Regulile pieței gazelor naturale), „Vestmoldtransgaz” S.R.L. prezintă Raportul privind punerea în aplicare a măsurilor provizorii de echilibrare actualizat în vederea prelungirii termenului de valabilitate potrivit pct. 610, Secțiunea 3, Capitolul X, în conformitate cu prevederile Codului rețelelor.

Termenul pentru depunerea Raportului și domeniul de aplicare al acestuia sunt reglementate de dispozițiile Titlului VI, Capitolul X, Secțiunea 2 din Codul rețelelor.

„Vestmoldtransgaz” S.R.L. asigură elaborarea și implementarea măsurilor provizorii prescrise de Codul rețelelor, în absența unei lichidități suficiente a pieței angro a gazelor naturale pe termen scurt. Acțiunile de echilibrare întreprinse de „Vestmoldtransgaz” S.R.L. în condițiile măsurilor provizorii propuse, au în calitate de obiectiv inițierea și susținerea dezvoltării factorilor de lichiditate ai pieței angro pe termen scurt.

Pct. 603 sbp. 1 din Codul rețelelor stabilește cerințele cu privire la structura prezentului Raport care va include: o descriere a stadiului de dezvoltare și lichiditatea pieței angro a gazelor naturale pe termen scurt la momentul întocmirii Raportului, măsurile provizorii care urmează a fi aplicate, motivele aplicării măsurilor provizorii, precum și o descriere a măsurilor care vor fi luate în scopul eliminării respectivelor măsuri aplicate.

Următoarele capitole ale prezentului Raport includ acțiunile implementate și cele preconizate pentru implementare de către „Vestmoldtransgaz” S.R.L. în contextul măsurilor provizorii propuse, inclusiv o scurtă descriere a stării actuale a sistemului de echilibrare.

II. STADIUL ACTUAL DE DEZVOLTARE ȘI LICHIDITATEA PIEȚEI ANGRO A GAZELOR NATURALE PE TERMEN SCURT

Lichiditatea pieței angro a gazelor naturale reprezintă un indicator esențial al gradului de dezvoltare și competitivitate al pieței gazelor naturale.

În prezent, aceasta se manifestă prin următoarele tendințe și particularități:

- Fluctuații semnificative ale prețurilor de achiziție a gazelor naturale pe piețele internaționale afectează capacitatea furnizorilor de a procura volume semnificative de gaze naturale;

- Mecanisme de integrare în piețele regionale aflate în proces de dezvoltare;

- Dezvoltarea platformelor de tranzacționare, precum cea operată de S.R.L. „Bursa Română de Mărfuri (Romanian Commodities Exchange) Est” și alte mecanisme electronice, facilitează tranzacționarea transparentă și concurențială, contribuind la formarea unui preț de referință; Creșterea graduală a volumelor tranzacționate pe piața liberă, ca urmare a aprobării Hotărârii ANRE nr. 564/2025 cu privire la stabilirea calendarului privind restricționarea graduală a accesului consumatorilor noncasnici mari și mijlocii la furnizarea gazelor naturale în contextul obligației de serviciu public prevăzute la art. 89 alin. (1) din **Legea nr. 108/2016 cu privire la gazele naturale**;

- Participarea limitată la piață a traderilor internaționali și a consumatorilor eligibili, ceea ce reduce lichiditatea zilnică a pieței.

2.1. Titularii de licență în sectorul gazelor naturale

Conform Registrului de licențiere al ANRE¹ la data de **1 noiembrie 2025**, pe piața gazelor naturale din Republica Moldova activează **31 de titulari** de licență pentru furnizarea gazelor naturale.

Numărul titularilor de licențe care au activat în sectorul gazelor naturale în perioada ianuarie 2024 - octombrie 2025 este prezentat în Tabelul de mai jos:

Nr.	Genurile de activitate	Numărul titularilor de licențe	
		la 01.01.2024	la 31.10.2025
1.	Transportul gazelor naturale	1	1
2.	Distribuția gazelor naturale	20	18
3.	Furnizarea gazelor naturale	24	31
4.	Tradingul gazelor naturale	0	5
5.	Vânzarea gazelor naturale comprimate pentru vehicule la stațiile de alimentare	5	5
Total		45	55

Prin Hotărârea ANRE nr. 137/2025 a fost aprobată platforma de tranzacționare a gazelor naturale operată de SRL „Bursa Română de Mărfuri (Romanian Commodities Exchange) Est” pentru o perioadă de 10 ani.

În perioada 01.01.2025 - 30.09.2025, pe piața cu amănuntul a gazelor naturale, furnizarea gazelor naturale către consumatorii finali a fost asigurată de 13 furnizori. Respectiv, cu o cotă de piață de 89,09 %, au activat furnizorii de gaze naturale cărora le-a fost impusă obligația de serviciu public în corespundere cu prevederile art. 88 și 89 din Legea nr. 108/2016; 3,62 % - S.R.L. „Transautogaz”; 2,42 % - S.R.L. „National Power Corp”; 1,91 % - S.R.L. „Natural Gaz D.C.”; 1,22 % - S.R.L. „Navitas Energy”; 1,04 % - S.R.L. SD „Energy Engineering Group”, iar cota de piață a celorlalți furnizori de gaze naturale a constituit cumulativ – 0,71 %.

Această distribuție evidențiază o dominare clară a unui singur furnizor pe piață, ceea ce poate influența echilibrul și concurența în sectorul gazelor naturale. În acest context,

¹ <https://anre.md/index.php/registrul-titularilor-de-autorizatii-3-279>

implementarea măsurilor provizorii de echilibrare devine esențială pentru asigurarea unui mediu concurențial sănătos și pentru protejarea intereselor consumatorilor finali.

Concentrarea unei piețe este determinată de numărul de participanți existenți pe piață și de cotele de piață ale acestora. Respectiv, în sectorul gazelor naturale, indicele de concentrare măsoară cât de mult este dominată piața în funcție de furnizorii de gaze naturale activi. Indicele de concentrare a pieței cu amănuntul (HHI) pentru primele 9 luni ale 2025 constituie 7 955 sau cu 362 unități mai mare comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent. În trimestrul I 2025, HHI a indicat o valoare de 8 896, semestrul I 2025 – 8399, ceea ce reprezintă un nivel extrem de ridicat al concentrării pieței. În schimb, nivelul HHI din trimestrul III a scăzut ușor, generând o valoare a acestuia pentru perioada ianuarie - septembrie 2025 de 7 955. Acest fapt se datorează migrării consumatorilor de la furnizorul cu obligația de serviciu public la alți furnizori de gaze naturale din piața nereglementată.²

La data de 04.08.2025, Consiliul de administrație al ANRE, având în vedere circumstanțele de fapt cât și normele de drept aplicabile, a aprobat Hotărârea nr. 479/2025 de retragere a licenței Seria AC nr. 001402 din 06.11.2025 eliberată S.A. „Moldovagaz” pentru activitatea de furnizare a gazelor naturale. De asemenea, a fost aprobată revocarea obligațiilor de serviciu public impuse S.A. „Moldovagaz”.

Totodată, ANRE a impus S.A. „Energocom” obligațiile de serviciu public stabilite la art. 89-90 din Legea nr. 108/2016. Începând cu 01.09.2025, S.A. „Energocom” asigură continuitatea furnizării gazelor naturale către toate categoriile de consumatori finali la parametrii de calitate stabiliți de reglementările în vigoare.

Prin Hotărârea ANRE nr. 490/2025, S.A. „Moldovagaz” a fost desemnată calitate de entitate de aprovizionare cu gaze naturale a regiunii transnistrene, pentru perioada 01.09.2025 – 31.03.2026. Totodată S.A. „Moldovagaz” în calitatea de entitate de aprovizionare cu gaze naturale are responsabilitatea financiară pentru dezechilibrele create în legătură cu aprovizionarea cu gaze naturale a regiunii transnistrene în care activează operatorii de sistem nelicențiați, în conformitate cu prevederile contractului de echilibrare.

Într-o perioadă foarte scurtă, furnizorii din Republica Moldova au reușit să asigure diversificarea surselor de aprovizionare cu gaze naturale. Potrivit rapoartelor prezentate de furnizorii de gaze naturale la ANRE, în anul 2023 și până în prezent, s-au procurat gaze naturale pe piețele internaționale de gaze de la producători sau traderi/furnizori înregistrați în România, Grecia, Bulgaria, Olanda, Austria și Elveția.

2.1. Numărul de tranzacții încheiate la punctul virtual de tranzacționare și numărul de tranzacții în general

În partea ce ține de contractele cu utilizatorii de sistem, „Vestmoldtransgaz” S.R.L. are încheiate 36 de contracte de echilibrare cu Părțile responsabile de echilibrare (PRE). În baza contractelor de echilibrare, PRE pot realiza transferul de proprietate asupra gazelor naturale prin transmiterea notificărilor comerciale către operatorul sistemului de transport.

Transferul de proprietate asupra gazelor naturale pe teritoriul Republicii Moldova are loc în Punctul Virtual de Tranzacționare (PVT). Astfel, din luna octombrie 2024 până în luna septembrie 2025 au fost tranzacționați 9 164 602 MWh de gaze naturale în PVT.

² Conform Raportului de monitorizare a pieței din sectorul gazelor naturale pentru perioada ianuarie – septembrie 2025 publicat de ANRE.

2.2. Participanți cu acces la piața angro a gazelor naturale pe termen scurt într-o anumită perioadă de timp

Pe piața centralizată a gazelor naturale, operată de SRL „Bursa Română de Mărfuri (Romanian Commodities Exchange) Est” sunt înregistrați 32 de utilizatori. Volumul total tranzacționat pe platforma de tranzacționare până la data de 30.10.2025 a fost de 538 304 MWh (0,53 TWh). Toate tranzacțiile au fost realizate pe piața produselor pe termen mediu și lung, pe piața retail.

III. ECHILIBRAREA OPERAȚIONALĂ

În funcție de starea, prezentă sau prognozată, de echilibru fizic a Sistemului de transport al gazelor naturale, OST va recurge la întreprinderea acțiunii de echilibrare prin cumpărarea / vânzarea cantităților de gaze naturale necesare pentru echilibrare.

Această echilibrare va fi independentă de dezechilibrele comerciale ale fiecărui PRE și va fi dependentă numai de necesitatea obiectivă a sistemului determinată de OST. „Vestmoldtransgaz” S.R.L. întreprinde activități de echilibrare fizică după necesitate. În concordanță cu prevederile art. 453 din Codul rețelilor, OST întreprinde acțiuni de echilibrare prin:

- 1) cumpărarea sau vânzarea de produse standardizate pe termen scurt (în continuare - PSTS) pe o platformă de tranzacționare; și/sau
- 2) utilizarea serviciilor de echilibrare.

Astfel, „Vestmoldtransgaz” S.R.L. va realiza acțiuni de echilibrare, atât pe baza unor tranzacții de gaze naturale efectuate în cadrul platformelor de tranzacționare aprobate de ANRE, cât și prin utilizarea serviciilor de echilibrare.

În absența unui nivel suficient de lichiditate al pieței angro a gazelor naturale în ceea ce privește produsele standardizate pe termen scurt (PSTS), la întreprinderea acțiunilor de echilibrare, Codul rețelilor permite OST utilizarea ca alternativă a serviciilor de echilibrare. Serviciile de echilibrare reprezintă serviciile prestate unui OST în baza unui contract, necesar pentru îndeplinirea acțiunilor de echilibrare. Cantitățile de gaze naturale vor fi notificate către furnizorul de gaze naturale care va presta serviciul de echilibrare, pentru a fi injectate/extrase din sistemul de transport al gazelor naturale.

Serviciile de echilibrare urmează a fi achiziționate într-un mod bazat pe piață, prin intermediul unei proceduri de licitație publică, transparentă și nediscriminatorie, în conformitate cu Regulile pieței gazelor naturale. Termenii și condițiile contractelor privind furnizarea serviciilor de echilibrare urmează a fi elaborate de „Vestmoldtransgaz” S.R.L., fiind aplicabile tuturor furnizorilor de servicii de echilibrare, în conformitate cu prevederile Regulilor pieței gazelor naturale.

Eficiența procesului de echilibrare depinde, în principal, de gradul de lichiditate al pieței gazelor naturale, de acuratețea prognozelor de consum și de capacitatea de reacție a sistemului de transport la variațiile cererii.

IV. MĂSURI PROVIZORII

Măsurile provizorii de implementare a normelor privind echilibrarea sunt reglementate în Codul rețelilor gazelor naturale și în Regulile pieței gazelor naturale.

Măsurile provizorii de echilibrare includ:

- ***Toleranța;***
- ***Platforma de echilibrare;***
- ***Plata provizorie pentru dezechilibru.***

4.1 Toleranța

Conform pct. 618 din Codul rețelelor, nivelul de toleranță reprezintă cantitatea minimă de gaze naturale care urmează să fie cumpărată sau vândută de către fiecare US la un preț de referință.

Considerând îndeplinite condițiile specificate la art. 615 din Codul rețelelor, se propune utilizarea *toleranței* ca măsură provizorie. Aceasta se va aplica dezechilibrelor înregistrate după echilibrarea de către utilizatorii de sistem a propriilor portofolii prin intermediul platformei de echilibrare.

Aplicarea toleranței pe perioada măsurilor provizorii are drept scop:

- Asigurarea protecției US în legătură cu utilizarea în caz de deficit sau excedent în portofoliile acestora, a prețurilor de referință de vânzare/cumpărare;
- Motivarea/stimularea US de a-și asigura corectarea pozițiilor de dezechilibru prin utilizarea de instrumente/produse bazate pe piață;
- Reducerea gradului de expunere a US la riscuri financiare, ținând cont de prezența în portofolii a clienților ale căror consumuri de gaze naturale nu pot fi stabilite pe baza unor măsurători zilnice.

Conform pct. 616 din Codul rețelelor, toleranțele se aplică:

- numai în măsura în care sunt necesare și pe durata minimă necesară;
- cu privire la cantitatea de dezechilibru zilnic a utilizatorilor de sistem;
- pe bază transparentă și nediscriminatorie.

La determinarea nivelului de toleranță, au fost analizate dezechilibrele utilizatorilor de sistem înregistrate în perioada ianuarie 2025 – septembrie 2025, după cum urmează:

Perioada	Dezechilibrele US în limita toleranței (mii m ³)		Dezechilibrele US care depășesc limita toleranței (mii m ³)	
	excedent	deficit	excedent	deficit
Ianuarie	382,391	-8,972	2,955	-34,402
Februarie	9,618	-29,668	22,588	-132,903
Martie	53,411	-3,126	588,343	-92
Aprilie	45,486	-22,211	129,947	-9,708
Mai	804	-3,814	0	-16
Iunie	1,163	-5,781	0	-8,339
Iulie	1,795	-4,949	0	-12
August	106,356	-29,993	0	-21,264
Septembrie	28,240	-50,512	6,313	-139,696

Din datele prezentate mai sus și ținând cont că toleranțele se aplică numai în măsura în care sunt necesare și pe durata minimă definită, în conformitate cu art. 159 din Regulile pieței, nivelul de toleranță zilnic va fi aplicat, respectând următorul grafic:

Perioada de aplicare a Raportului de măsuri provizorii	Nivelul Toleranței
13.12.2025 – 31.12.2026	8 %
01.01.2027 – 31.12.2027	6 %
01.01.2028 – 31.12.2028	4 %
01.01.2029 – 31.12.2029	2 %
01.01.2030 – 12.12.2030	1 %

Implementarea acestui grafic va permite o tranziție graduală spre respectarea integrală a prevederilor Codului rețelelor.

4.2 Modul de determinare a dezechilibrelor

Cantitatea de gaze naturale aferentă dezechilibrului zilnic, se va calcula cu formula:

$$Q_D = A_i + T_C - T_V - A_e \pm Q_f \quad (1)$$

în care:

A_i - cantitatea de gaze naturale alocată în punctele de intrare ale rețelei de transport la care PRE a rezervat capacitate;

A_e - cantitatea de gaze naturale alocată în punctele de ieșire ale rețelei de transport;

T_C - notificarea în PVT a unei tranzacții de cumpărare efectuate de PRE;

T_V - notificarea în PVT a unei tranzacții de vânzare efectuate de PRE.

Q_f – cantitatea de gaze naturale stocată/extrasă conform serviciului de flexibilitate prin stocare în conductă, după caz.

Notă:

OST va transmite zilnic PRE până la ora 16:00, calculul dezechilibrelor zilnice (transmise în ziua D pentru ziua gazieră D-1), acestea vor fi cu caracter provizoriu și nu reprezintă dezechilibrele zilnice finale.

Tranzacțiile în PVT pot fi: tranzacțiile de pe platformele de tranzacționare a gazelor naturale aprobate de ANRE sau tranzacții bilaterale/notificări comerciale între US.

Notificarea comercială, (conform modelului publicat pe pagina web a OST) se transmite la adresa electronică ee@vmtg.md și conține următoarele informații:

- ziua gazieră pentru care se realizează notificarea;
- codurile de identificare ale ambelor părți;
- specificarea tipului notificării (vânzare sau cumpărare);
- cantitatea de gaze naturale vândută/cumpărată în MWh.

Prețul de referință este prețul mediu ponderat zilnic al tranzacțiilor cu gaze pe piețele centralizate (în continuare P_{MP}).

Totodată, ținând cont că piața nu este la un nivel suficient de dezvoltare, în condițiile în care se aplică Măsurile provizorii de echilibrare, iar în conformitate cu art. 613 din Codul rețelelor, calcularea prețului se poate baza pe un preț reglementat, un indicator al unui preț de piață sau pe un preț derivat din tranzacțiile de pe platformele de echilibrare.

În ordinea de prioritate prevăzută mai jos, prețul mediu ponderat (P_{MP}) este egal cu:

1) prețul mediu ponderat cu cantitățile tranzacționate, al zilei de tranzacționare aferent produselor pentru ziua următoare tranzacționate în cadrul piețelor produselor standardizate pe termen scurt administrate de către operatorul pieței centralizate din Republica Moldova, având ca obiect livrarea de gaze naturale în PVT pentru care au fost determinate dezechilibrele zilnice finale sau, în lipsa acestui preț, cu:

2) prețul mediu ponderat cu cantitățile tranzacționate, al zilei de tranzacționare aferent produselor intrazilnice tranzacționate în cadrul piețelor produselor standardizate pe termen scurt administrate de către operatorii pieței centralizate din Republica Moldova, având ca obiect livrarea de gaze naturale în PVT pentru care au fost determinate dezechilibrele zilnice finale sau, în lipsa acestui preț, cu:

3) În situațiile în care în ziua gazieră D nu au fost efectuate tranzacții pe piețele centralizate angro pe termen scurt pentru cantități de gaze naturale cu livrare/preluare în/din PVT, S.R.L. „Vestmoldtransgaz” propune ca alternativă, pentru P_{MP} utilizat la calcularea prețului

provizoriu de dezechilibru, în conformitate cu art. 613 din Codul rețelelor și pct. 151 din Regulile pieței gazelor naturale, să se ia în considerare utilizarea unui indicator al unui preț de piață, respectiv media prețurilor ponderate cu cantitățile tranzacționate, aferente produsului „Zi următoare” tranzacționate în cadrul pieței produselor standardizate pe termen scurt administrată de către Bursa Română de Mărfuri (<https://brm.ro/piata-spot-gn/>) și ajustate cu costurile de transport, cheltuieli de vămuire.

Până în data de 13-a lunii M+1 pentru luna M, se finalizează alocarea zilnică finală în funcție de corecțiile înregistrate pentru fiecare zi din luna M. Până în data de 13-a lunii M+1 pentru luna M, OST informează PRE dezechilibrul zilnic final înainte de a fi tranzacționate pe platforma de echilibrare (PE).

OST va publica în data de treisprezece a lunii M+1, până la ora 16:30, pe pagina web www.vmtg.md tipul dezechilibrului zilnic (deficit/excedent) pentru fiecare PRE.

4.3 Platforma de echilibrare

Potrivit pct. 608 din Codul rețelelor, în situația în care piața angro a gazelor naturale pe termen scurt are, sau se anticipează că va avea, o lichiditate insuficientă, ori atunci când produsele temporare și cele de localizare necesare nu pot fi achiziționate în mod rezonabil pe această piață, se instituie o **platformă de echilibrare**, destinată asigurării echilibrului fizic și comercial al sistemului de transport al gazelor naturale.

Conform pct. 70 din Regulile pieței gazelor naturale stabilesc că platformele de tranzacționare, în sensul piețelor organizate pentru desfășurarea comerțului angro cu gaze naturale sunt operate de operatorii platformelor de tranzacționare și sunt identificate în prealabil de către operatorul de sistem de transport și aprobate de Agenție. **Ca măsură provizorie, în condițiile Codului rețelelor de gaze naturale** la înființarea unei platforme de tranzacționare și în scopul asigurării echilibrării, **OST poate crea o platformă de echilibrare sub formă de platformă de tranzacționare în care OST acționează în calitate de contraparte la toate tranzacțiile.**

Platforma de echilibrare este un instrument util pentru participanții la piață, conferind părților responsabile de echilibrare un rol activ și primordial în managementul poziției proprii de dezechilibru.

Scopul pieței de echilibrare este tranzacționarea cantităților de gaze naturale, provenite din dezechilibrul zilnic inițial al PRE, în scopul echilibrării comerciale a acestuia, fiind necesar ca terța parte desemnată de OST („Operatorul PE”) să intermedieze tranzacțiile efectuate pe piața de echilibrare conform unei Procedurii de tranzacționare.

Principiile generale de utilizare a platformei de echilibrare (PE):

1. Participarea la tranzacționare este anonimă și este permisă participanților la PE în limita garanțiilor de validare calculate înainte de începutul sesiunii de tranzacționare.
2. OST comunică operatorului PE dezechilibrele participanților la PE.
3. PRE pot introduce pentru ziua D, ordine de vânzare și cumpărare doar în sensul și în limita dezechilibrului zilnic comunicat de OST, denumite oferte.
4. Pentru ziua gazieră D, participanții pot introduce mai multe oferte distincte, dar suma totală a cantităților ofertate nu poate să depășească dezechilibrul zilnic comunicat și ofertele pot fi doar pe sensul acestuia, respectiv vânzare în caz de „excedent” și cumpărare în caz de „deficit”.
5. Ofertele introduse de participantul la PE reprezintă angajamente ferme ale respectivului participant la PE, care este direct răspunzător pentru corectitudinea datelor introduse.
6. Sistemul de tranzacționare compară în mod automat cantitatea fiecărei oferte de cumpărare/vânzare cu cantitatea și sensul dezechilibrului zilnic inițial al PRE și invalidează

automat oferta în cazul în care cantitatea sau suma cantităților din ofertele introduse până la acel moment, în cazul în care PRE a introdus mai multe oferte, depășește cantitatea aferentă dezechilibrului zilnic inițial al PRE sau nu este introdusă pe sensul dezechilibrului, respectiv ofertă de cumpărare în caz de „deficit” sau ofertă de vânzare în caz de „excedent”.

7. Sistemul de tranzacționare compară în mod automat valoarea fiecărei oferte de cumpărare introduse, calculată ca produs între prețul oferit și cantitatea ofertată, cu garanția de validare/disponibilă, aferentă participantului la PE, și invalidează automat oferta, în cazul în care valoarea acesteia depășește valoarea garanției de validare/disponibilă.

8. Pe tot parcursul acestei etape, participanții la PE pot introduce, respectiv modifica, suspenda, în vederea reactivării ulterioare, sau anula ofertele proprii existente în sistemul de tranzacționare.

9. Toți participanții la PE pot vizualiza în sistemul de tranzacționare, în orice moment al sesiunii de tranzacționare, ofertele de cumpărare și ofertele de vânzare ordonate după preț, cu păstrarea anonimatului participanților care au introdus aceste oferte. Ofertele proprii sunt marcate distinct în ecranul participantului.

10. După încheierea etapei de transmitere a ofertelor, sistemul de tranzacționare al PE, stabilește prin algoritm de corelare aplicat în mod automat prețul de echilibru, denumit prețul de închidere al pieței (PIP).

11. Ofertele compatibile pentru încheierea de tranzacții sunt stabilite în mod automat de sistemul de tranzacționare al PE, respectiv ofertele care propun prețuri de cumpărare mai mari sau cel puțin egale cu PIP și ofertele de vânzare care propun prețuri mai mici sau cel mult egale cu PIP.

12. Ofertele compatibile se tranzacționează la PIP.

Sesiunile de tranzacționare:

- Etapa de deschidere a pieței de echilibrare și de transmitere a ofertelor, pentru tranzacționarea dezechilibrelor are loc începând cu data de 14 a lunii M+1 până în data de 15 a lunii M+1, sesiunea de tranzacționare se organizează pentru fiecare zi gazieră din cadrul lunii,
- Instrumentul aferent fiecărei zile gaziere de livrare D este disponibil în sistemul de tranzacționare al pieței de echilibrare, pentru introducerea ofertelor, pentru fiecare zi D.

Implementarea Platformei de Echilibrare are rolul de a asigura:

- Echilibrarea portofoliilor individuale ale utilizatorilor de sistem, precum și menținerea stării generale de echilibru la nivelul sistemului de transport, în vederea asigurării continuității și securității serviciului de transport al gazelor naturale;
- Stimularea pieței de gaze naturale pe termen scurt;
- Creșterea lichidității pieței, cu efectul diminuării treptate a dependenței utilizatorilor de sistem de instrumentele de echilibrare oferite de către OST.

4.4 Plata provizorie pentru dezechilibru

În a 16-a zi din luna M+1 pentru luna M, OST recalculează dezechilibrul zilnic final după tranzacțiile de pe PE cu luarea în considerare a tranzacțiilor efectuate în platforma de echilibrare cu formula:

$$Q_D = A_i + T_c + PE_c - T_v - PE_v - A_e \pm Q_f \quad (2)$$

în care:

PE_c - tranzacții de cumpărare în platforma de echilibrare;

PE_v - tranzacții de vânzare în platforma de echilibrare.

Până în a 17-a zi gazieră a lunii M+1, OST calculează, pentru fiecare PRE, cantitățile de dezechilibru zilnic cumulate pentru toate zilele gaziere din luna precedentă M (cantitatea lunară de dezechilibru) și plata pentru dezechilibru zilnic cumulată pentru toate zilele gaziere din luna precedentă M (plata lunară netă pentru dezechilibru).

Plata pentru dezechilibru se bazează **pe cantitatea finală de dezechilibru**. În cazul în care PRE are **DEZECHILIBRU NEGATIV/DEFICIT**, dar **în limitele nivelului de toleranță zilnică**, plata în ziua gazieră D-1 ce urmează să fie facturată se va calcula cu formula:

$$P_{DN} = Q_D \times P_R \quad (3)$$

unde:

P_{DN} - plata pentru dezechilibru negativ;

Q_D - cantitatea de dezechilibru zilnic a US pentru ziua gazieră D-1;

P_R – prețul de referință reprezintă prețul mediu ponderat zilnic al tranzacțiilor cu gaze pe piețele centralizate (în continuare P_{MP}).

În ordinea de prioritate prevăzută mai jos, prețul mediu ponderat este egal cu:

1) prețul mediu, ponderat cu cantitățile tranzacționate, al zilei de tranzacționare aferent produselor pentru ziua următoare tranzacționate în cadrul piețelor produselor standardizate pe termen scurt administrate de către operatorul pieței centralizate din Republica Moldova, având ca obiect livrarea de gaze naturale în PVT pentru care au fost determinate dezechilibrele zilnice finale sau, în lipsa acestui preț, cu:

2) prețul mediu, ponderat cu cantitățile tranzacționate, al zilei de tranzacționare aferent produselor intrazilnice tranzacționate în cadrul piețelor produselor standardizate pe termen scurt administrate de către operatorii pieței centralizate din Republica Moldova, având ca obiect livrarea de gaze naturale în PVT pentru care au fost determinate dezechilibrele zilnice finale sau, în lipsa acestui preț, cu:

3) în situațiile în care în ziua gazieră D nu au fost efectuate tranzacții pe piețele centralizate angro pe termen scurt pentru cantități de gaze naturale cu livrare/preluare în/din PVT, se va utiliza media prețurilor ponderate cu cantitățile tranzacționate, aferente produsului „Zi următoare” tranzacționate în cadrul pieței produselor standardizate pe termen scurt administrată de către Bursa Română de Mărfuri (<https://brm.ro/piata-spot-gn/>) și ajustate cu costurile de transport, cheltuieli de vămuire.

În cazul în care PRE are **DEZECHILIBRU NEGATIV/DEFICIT** și **a depășit limitele nivelului de toleranță zilnică**, plata pentru dezechilibru zilnic în ziua gazieră D-1 care urmează a fi facturată, se va calcula conform formulei:

$$P_{DN} = TL \times \text{Max}(A_i, A_e) \times P_R + (Q_D - TL \times \text{Max}(A_i, A_e)) \times P_{MC} \quad (4)$$

unde:

TL - nivelul de toleranță;

$\text{Max}(A_i, A_e)$ - valoarea maximă dintre cantitatea de gaze naturale alocate în punctele de intrare ale rețelei de transport sau cantitatea de gaze naturale alocată în punctele de ieșire ale rețelei de transport.

P_{MC} - prețul marginal de cumpărare este dat de cea mai mare valoare dintre următoarele:

- 1) cel mai mare preț la care OST a efectuat tranzacții de cumpărare pentru ziua gazieră respectivă (C_{MMP});
- 2) prețul mediu ponderat al tranzacțiilor de cumpărare efectuate de către OST la PVT pentru ziua gazieră respectivă (P_{MP}), înmulțit cu coeficientul 1,1;
- 3) prețul referință în ziua gazieră (P_R), înmulțit cu coeficientul 1,1;

$$P_{MC} = \text{Max} (C_{MMP}, (P_{MP} \times 1,1), (P_R \times 1,1))$$

În cazul în care o PRE are dezechilibru **zilnic POZITIV/EXCEDENT** și **se încadrează în nivelul de toleranță**, plata pentru dezechilibrul zilnic a unei zile gaziere D-1, care urmează să fie creditată către PRE, se calculează cu formula:

$$P_{DP} = Q_D \times P_R \quad (5)$$

În cazul în care o PRE are un dezechilibru **zilnic POZITIV/EXCEDENT** și **a depășit nivelul de toleranță**, plata pentru dezechilibrul zilnic a unei zile gaziere D, care urmează să fie plătită către PRE, se calculează cu formula:

$$P_{DP} = TL \times \text{Max}(A_i, A_e) \times P_R + (Q_D - TL \times \text{Max}(A_i, A_e)) \times P_{MV} \quad (6)$$

unde:

P_{MV} - prețul marginal de vânzare este dat de cea mai mică valoare dintre următoarele:

- 1) cel mai mic preț la care OST a efectuat tranzacții de vânzare în ziua gazieră respectivă (C_{MMPV});
- 2) prețul mediu ponderat al tranzacțiilor de vânzare efectuate de către OST în ziua gazieră respectivă (P_{MPV}), înmulțit cu coeficientul 0,9;
- 3) prețul referință (P_R), în ziua gazieră, înmulțit cu coeficientul 0,9;

$$P_{MV} = \text{Min} (C_{MMPV}, (P_{MPV} \times 0,9), (P_R \times 0,9))$$

În a 17-a zi din luna M+1 pentru luna M, OST calculează, pentru fiecare PRE, cantitățile de dezechilibru zilnic cumulate pentru toate zilele gaziere din luna precedentă M, publică pe pagina sa web tipul dezechilibrelor finale după tranzacționare pe platforma de echilibrare și prețul de referință, prețul marginal de vânzare și prețul marginal de cumpărare a dezechilibrelor zilnice.

OST va transmite către PRE un Proces-verbal de constatare lunară a dezechilibrelor înregistrate de tipul DEFICIT/EXCEDENT, în baza căruia se vor întocmi facturile.

V. MOTIVELE APLICĂRII MĂSURILOR PROVIZORII

5.1 Explicația motivelor pentru care stadiul de dezvoltare a pieței angro a gazelor naturale pe termen scurt justifică aplicabilitatea unor astfel de măsuri

Principalele motive care susțin necesitatea aplicării a măsurilor provizorii:

1. absența unei piețe angro lichide de gaze naturale pe termen scurt, în care participanții de pe piața gazelor naturale să aibă posibilitatea efectuării unor tranzacții utilizând produse titlu standardizate pe termen scurt, atât în scop comercial, cât și în scopul echilibrării portofoliilor individuale;
2. disponibilitățile reduse ale platformei de tranzacționare locale de a oferi produse standardizate pe termen scurt, necesare atât OST, cât și US pentru desfășurarea eficientă a acțiunilor de echilibrare, determină limitarea accesului la oferte și cereri cu eficiență economică. Totodată, nivelul redus de lichiditate al pieței angro de gaze naturale pe termen scurt din Republica Moldova și condițiile insuficient dezvoltate ale piețelor centralizate nu permit

tranzacționarea adecvată a produselor standardizate prevăzute de Regulile pieței.

3. eliminarea utilizării serviciilor de echilibrare ar putea fi realizată doar în situația în care evidențele atestă funcționalitatea unei piețe ale cărei caracteristici cheie sunt compatibile cu necesitățile și obligațiile pe care le are OST în plan operațional, conform regulilor aplicabile;

4. în prezent, serviciile de echilibrare reprezintă principalul instrument cu posibilitatea utilizării de OST 24/7 pentru a-și îndeplini obligația de echilibrare a sistemului de transport gaze naturale în condiții de siguranță;

5. menținerea măsurilor provizorii propuse asigură protecția US cu privire la expunerea financiară a acestora, prin utilizarea toleranțelor în condițiile rezervărilor de capacitate pe punctele de intrare/ieșire;

6. menținerea măsurilor provizorii propuse creează condițiile prin care US sunt stimulați să tranzacționeze produse titlu, atât intra-zilnice cât și pentru ziua următoare, în condițiile livrărilor și preluărilor în/din PVT;

7. înregistrarea în prezent a unor niveluri scăzute atât în volum cât și în ceea ce privește acuratețea, calitatea informațiilor și periodicitatea acestora, transmise către OST de operatorii sistemelor adiacente.

8. stimularea graduală a participanților de a tranzacționa produse titlu zilnice și intrazilnice în Punctul Virtual de Tranzacționare (PVT), în vederea formării unei piețe funcționale de echilibrare și a creșterii lichidității

9. necesitatea menținerii siguranței sistemului de transport, în contextul în care volumele fizice disponibile pentru reglaj și reacția pieței la variațiile de cerere rămân limitate.

10. dependența continuă de servicii de echilibrare furnizate de OST, care rămân singurul mecanism operațional viabil în lipsa unei piețe funcționale de echilibrare și a unor produse standardizate tranzacționabile zilnic.

5.2 Evaluarea modului în care măsurile vor spori lichiditatea pieței angro a gazelor naturale pe termen scurt

Menținerea măsurii provizorii privind aplicarea toleranțelor va facilita accesul pe piața gazelor naturale și va contribui la asigurarea unui mediu transparent, competitiv și nediscriminatoriu, atât pentru participanții existenți, cât și pentru cei potențiali.

Măsurile propuse vor asigura o tranziție graduală de la regimul curent spre un model de piață corelat cu mecanismele de echilibrare prevăzute de Codul rețelelor de gaze naturale și Regulile pieței gazelor naturale.

Aceste măsuri sunt concepute astfel încât să susțină dezvoltarea pieței angro prin stimularea utilizării produselor standardizate pe termen scurt oferite pe platformele de tranzacționare, consolidând astfel lichiditatea și competitivitatea pieței.

Măsurile provizorii propuse prin prezentul Raport vor avea un impact substanțial și pozitiv:

- generarea unui grad crescut al lichidității pe piețele centralizate angro din Republica Moldova;
- generarea unor semnale credibile și robuste ale formării prețurilor, ca rezultat al interacțiunii între cerere și ofertă la nivel de zi gazieră;
- reducerea costurilor de tranzacționare pe piețele centralizate și, pe cale de consecință, atenuarea disproporțiilor între prețurile oferite pentru vânzarea/cumpărarea de gaze naturale;
- creșterea încrederii participanților existenți și atragerea de noi actori pe piață, prin stabilirea unui cadru de tranzacționare previzibil, sigur și competitiv;

- implementarea mecanismului PE, un instrument care va permite US să tranzacționeze între ei cantitățile de gaze naturale aferente dezechilibrelor înregistrate, în scopul echilibrării portofoliului zilnic individual al acestora și reducerii necesității OST de a întreprinde acțiuni de echilibrare.

VI. MĂSURI DE SUBSTITUIRE ȘI ELIMINARE A MĂSURILOR PROVIZORII

6.1 Descrierea măsurilor care vor fi luate în scopul eliminării măsurilor provizorii

Măsurile provizorii reglementate în prezentul Raport, precum și măsurile incluse în Planul de acțiuni privind implementarea de către OST a Codului rețelor de gaze naturale și Regulilor pieței gazelor naturale vor fi integral substituite prin implementarea cadrului normativ de reglementare.

Documentul este actualizat la zi, având ca scop prelungirea termenului de valabilitate, în conformitate cu prevederile art. 610, secțiunea 3, Capitolul X din Codul rețelor.

Termenul estimat pentru implementarea măsurilor provizorii este stabilit până la data de 12 decembrie 2030.

6.2 Evaluarea calendarului de punere în aplicare a măsurilor provizorii

În conformitate cu pct. 602, Secțiunea 1 și pct. 603, alin. 4, Secțiunea 2, Capitolul X, Codul rețelor, OST va elimina măsurile provizorii cel târziu la expirarea perioadei de cinci ani de la intrarea în vigoare a Titlului VI din Codul rețelor (12.12.2030).

Având în vedere lipsa pieței angro respectiv și a lichidității acesteia, „Vestmoldtransgaz” S.R.L. va aplica măsurile provizorii necesare pe durata maximă prevăzută în Codul rețelor.

În scopul evaluării conformității măsurilor de punere în aplicare a Codului rețelor și a aplicării măsurilor provizorii și pentru determinarea următoarelor etape de eliminare a măsurilor provizorii, OST va prezenta la ANRE lunar, până la data de 20 Rapoarte privind activitatea de echilibrare pentru luna precedentă.

„Vestmoldtransgaz” S.R.L. va efectua anual o evaluare a efectelor la nivel individual ale măsurilor provizorii implementate, precum și a condițiilor în care acestea au fost aplicate. Rezultatele acestei evaluări vor fi prezentate ANRE, în conformitate cu Secțiunea 2 din Codul rețelor.

6.3 Criteriile utilizate pentru stabilirea măsurilor provizorii

Criteriile utilizate pentru stabilirea măsurilor provizorii rezultă din cadrul juridic de reglementare, complexitatea acestora raportată la practicile altor state cu experiență similară, inclusiv din acțiunile preconizate și care trebuie întreprinse în scopul creării și creșterii lichidității pieței pe termen scurt.

„Vestmoldtransgaz” S.R.L. a analizat principalii factori cu influență pozitivă în creșterea gradului de lichiditate al pieței angro a gazelor naturale din Republica Moldova.

Criteriile principale avute în vedere includ:

- Conformitatea cu cadrul normativ național și european, în special cu prevederile Codului rețelor și reglementările emise de ANRE;
- Gradul actual de dezvoltare al pieței interne a gazelor naturale, respectiv nivelul de participare al actorilor economici și volumul tranzacțiilor înregistrate;
- Impactul potențial asupra lichidității și competitivității pieței angro;
- Capacitatea infrastructurii și a mecanismelor existente de a susține măsurile propuse, fără

a afecta echilibrul operațional al pieței;

- Costurile administrative, tehnologice și de implementare aferente creării unei noi platforme;
- Experiența altor state din regiune (România, Ungaria, Polonia) privind dezvoltarea platformelor de echilibrare, raportată la nivelul de maturitate al pieței;
- Posibilitatea integrării și interoperabilității cu platformele existente, evitând astfel fragmentarea și dublarea mecanismelor de tranzacționare.